

**BOLAJAK PEDAGOGLARNI HUQUQIY SAVODHONLIKGINI
SHAKILLANTIRISHNING PEDOGOGIK PSIXOLOGIK ASOSI**

Sitora Mirqosimovna Mirpulatova

Alfraganus University magistri

+998993047504

mirpulatovasitora975@gmail.com

Annotatsiya: *Mamlakatimizda kadrlar tayyorlash milliy dasturini hayotga tatbiq etish jarayonida o'qituvchining yosh avlodga ta'lim va tarbiya berishida jamiyat oldidagi javobgarligi yanada ortib boraveradi. Pedagog uchun qo'shimcha, lekin nisbatan turg'un talablar qatoriga kirishuvchanlik, artistlik, shodon xulq, yaxshi did-farosat va boshqalarni kiritish mumkin.*

Kalit so'zlar: *Pedagoglar, psixologiya, savodxonlik, huquqiy madaniyat, huquqiy madaniyatni shakllantirish, yuridik klinika, iqtibos madaniyati.*

Abstract: *In our country, in the process of implementing the national approach to preparation of personnel, the responsibility of the teacher for the education and upbringing of young children before the society is being realized. In addition to the pedagogical, but relatively high demands, there are also the demands for sociability, artistry, fun, good manners, and so on.*

Key words: *Pedagogy, psychology, literacy, legal culture, legal culture shaping, legal clinic, quotation culture.*

Аннотация: *в нашей стране в процессе применения в жизни методики подготовки кадров национальной ответственности учителя перед обществом за обучение и воспитание молодого поколения становится все более очевидной. К категории дополнительных, но относительно высоких требований к педагогу относятся: дружелюбие, артистичность, веселье, хорошие манеры и другие.*

Калит сўзлар: *Педагоглар, психология, саводхонлик, ҳуқуқий маданият, ҳуқуқий маданиятни шакллантириши, юридик клиника, иқтибос маданияти*

Kirish

Huquqiy madaniyat shaxs rivojlanishining darajasi va xususiyatlarini ko'rsatadi, uning ijtimoiy hayotining qonunga rioya qilish darajasida ifodalanadi. Aksariyat tadqiqotchilar ta'kidlashadi Huquqiy madaniyatning uch bosqichi: jamiyat, ijtimoiy qatlam va shaxsiyat. Odatda jamiyatning huquqiy madaniyati "insoniyat sivilizasiyasining huquqiy tizim sohasidagi yutuqlari" sifatida qabul qilinadi, bu tizimning rivojlanish darajasini va butun jamiyatning huquqiy hayotini tavsiflaydi. Bunda bu yutuqlarni ijtimoiy-huquqiy hayotning boshqa tarkibiy qismlari – huquqiy madaniyatdan ajratib bo'lmaydi jamiyatning to'g'ri makonining barcha hodisalarini qamrab oladi. Huquqiy madaniyat huquqiylikni namoyon etadi qadriyatlar,

jamiyatning huquqiy sohadagi natijalari va yutuqlari, rivojlanish darajasi huquqiy nazariya va amaliyot». Shuni ta'kidlash kerakki, jamiyatning huquqiy madaniyati huquqiy ong darajasini ham belgilaydi muvofiqlik ko'rsatkichlari va sifati qonun hujjatlari, davlatda huquqni qo'llash amaliyotining xususiyatlari.

Turli ijtimoiy guruhlarining huquqiy madaniyati sezilarli darajada farq qilishi mumkin umumiy qabul qilinganiga bog'liq: bu yoshga, ta'lim darajasiga, kasbga va guruhning qonunchilik normalariga munosabatiga bog'liq.

Individning turli qadriyatlarni o'zlashtirishi va uning shakllanishi sodir bo'ladi, ma'lum bir ijtimoiy tajriba orttiriladi, shaxs madaniyat bilan tanishadi.

Ta'lim jarayonida bo'lajak mutaxassislarning huquqiy madaniyati shakllanadi va ta'lim muassasasining maqsadi nafaqat talabalarga yordam berishdan iborat kasbiy ko'nikmalarga ega bo'lish, balki ularning yuqori darajasini shakllantirishda ham huquqiy madaniyatdir. Yoshlar o'rtasida huquqiy tarbiya natijasida odamlarning huquqiy ehtiyojlari shakllanadi, ko'p jihatdan belgilaydigan munosabatlar, qiymat yo'nalishlaritegishli harakatlar va harakatlarni tanlash». Shunday qilib, bu mubolag'a bo'lmaydi bitiruvchining huquqiy madaniyatini aytish yuridik bo'lmagan yo'nalishda tahsil olayotgan o'rta kasb-hunar ta'limi muassasasi ijtimoiy huquqiy madaniyatining ajralmas o'zagi hisoblanadi, darajasi va xarakterini ifodalaydi ijobiy huquqiy ong rivojlanishining ma'lum darajasida shakllangan ma'naviy va huquqiy rivojlanish faol ijodiy huquqni qo'llashda namoyon bo'ladi. kundalik va professional hayot.

Huquqiy madaniyatga kelsak shaxsiyat, keyin u daraja bilan tavsiflanadi va qonunga bo'ysunuvchi harakatlar darajasida ifodalangan shaxs rivojlanishining tabiati. Huquqiy madaniyat nafaqat shaxsning xulq-atvorini o'zgartiradi, balki unga yordam beradi ijodiy salohiyatingizni ro'yobga chiqaring huquqiy faoliyat jarayoni. Shaxsning huquqiy madaniyatida bir qator elementlar: shaxsning huquqiy ongi; qonunga bo'ysunadigan xatti-harakatlarning odat; shaxsning huquqiy faoliyati yoki boshqacha aytganda, shaxsning maqsadlariga erishish uchun huquqiy va axloqiy usullardan samarali foydalanish ko'nikma va qobiliyatlari maqsadlar.

Huquqiy ong yoki axborot-baholash elementi mavjudligini nazarda tutadi u yoki bu qonun haqida bilim. Huquqiy hayot tamoyillari haqidagi g'oyalar kundalik muloqot natijasida shakllanadi va jamiyat a'zolari o'rtasidagi o'zaro munosabatlar. Biroq davlatimiz uzoq vaqtdan o'tmoqda barchaga ta'sir qiladigan islohotlar davri ijtimoiy hayotning jabhalari.

Hayotiy islohotlar bilan bir qatorda huquqiy islohotlar ham sodir bo'ladi va shunga mos ravishda g'oyalar ham o'zgaradi rag'batlantirilgan, qoralangan va taqiqlangan narsalar haqida xulq-atvor. Shaxsning huquqiy psixologiyasi tez islohotlarni davom ettira olmaydi, shu munosabat bilan ehtiyoj bor huquqshunoslikning professional shakllanishi juda yoshligidan psixologiya. Davr davomida unga alohida e'tibor berilishi kerak darajada, etuk shaxsni shakllantirish kasb-hunar ta'limi tizim Y'zbekiston qonunchiligi ko'pincha eng ko'p o'zgaradi qonunning asosiy g'oyalari.

Jamiyatning shakllanishiga oddiygina vaqt yo‘q ongimizdagi huquq tamoyillari, chunki ular juda tez o‘zgarimoqda. Shuning uchun, hozir odamga tezda o‘rganishga yordam berish juda muhimdir uning xulq-atvorini o‘zgartirishi kerak bo‘lgan huquqiy tartibga solishdagi barcha o‘zgarishlar. Huquqiy odat ixtiyoriy elementdir, bular. insonning xulq-atvorni tanlash qarori u yoki bu holat, ideal holda odat qonuniy, qonunga bo‘ysunuvchi xatti-harakatlarga. Bu kerak emasligiga shubha yo‘q faqat huquqiy xulq-atvor to‘g‘risidagi bilimlarni o‘zlashtirish, afsuski, hozir ko‘p odamlarga etishmaydi, balki huquqiy xulq-atvorni odatiy va tabiiy ravishda shakllantirish mumkin. Jismoniy shaxsning huquqiy faoliyati samarali foydalanish ko‘nikmalari o‘z oldiga qo‘yilgan maqsadlarga erishishning huquqiy vositalari. Jarayonning ijtimoiy ahamiyatini ortiqcha baholash mumkinmi? huquqiy madaniyatni shakllantirish?

Agar unday bo‘lmasa maqsadli ishga kirishamiz madaniyatni shakllantirish, keyin shunday bo‘ladi har doim ham toza bo‘lmagan boshqa shaxslarni shakllantirish. Agar dala o‘g‘itlanmagan bo‘lsa va unga g‘amxo‘rlik qiling, shunda yaxshi hosil o‘rniga biz faqat begona o‘tlarni olamiz. Bugungi kunda uni shakllantirish juda muhim Talabalarning huquqiy madaniyati, bu nafaqat qonunlarni bilish, balki zarur xulq-atvor normalarni topish qobiliyati; talabalarga qonunga bo‘ysunish odatini shakllantirishga yordam berish va ularda huquqiy faoliyat holatini rivojlantirish, ya‘ni. qonunga muvofiq harakat qilishga tayyorlik va nafaqat huquqlaringizni faol himoya qiling, balki va boshqalarning huquqlari. Yuqori daraja yo‘q bo‘lajak mutaxassislarning huquqiy madaniyati nafaqat huquqiy davlat barpo etish mumkin emas, balki jamiyatimiz hayotining barcha jabhalarining kelajakdagi ahvoli tashvishli.

Tasavvur qiling, shifokorlar emas tibbiy normalar va qoidalarga rioya qilish; holda odamlarning hayotiga xavf tug‘diradigan quruvchilar, qoidalarga faqat huquqni muhofaza qilish organlari xodimlari buni ko‘rganda rioya qilish kerak deb hisoblaydigan avtobus haydovchilari. umuman iqtisodiy hayot sohalari past huquqiy madaniyat darajasiga olib kelishi mumkin eng fojiali oqibatlarga olib keladi.

Afsuski, ko‘plab tadqiqotlar bo‘lajak mutaxassislarning huquqiy madaniyati pastligini ko‘rsatadi. ba‘zan huquqiy nigilizm darajasiga yetib boradi. O‘z-o‘zini hurmat qilish va shaxsiy qadr-qimmatning etishmasligi, huquqiy tushunchalarning rivojlanmaganligi, huquqni talqin qilishning o‘ziga xos xususiyatlari, qanday qilib shaxsiy darajaga va shaxslararo munosabatlar kontekstiga yopiq ijtimoiy fikrlash mexanizmi”.

Asosiy qism. Qayta ko‘rib chiqish orqali "shaxsning huquqiy madaniyati" tushunchasi umumiy nazariyani hisobga olish zarur va jamiyatning muhim qadriyatlari va huquqiy madaniyatini ta‘kidlaydigan madaniy markazlashtirilgan qoidalar; va shaxsning huquqiy madaniyati. Biz majburiyat shu bilan birga, bir nechta muhim qoidalarni hisobga oling.

1. Shaxsning huquqiy madaniyati mumkin ikkinchi birligi sifatida tavsiflanadi komponentlar - ijodiy va shaxsiy.

2. Shaxsning huquqiy madaniyati jamiyat huquqiy madaniyatining bir qismi bo'lib, huquqiy madaniyatga ham bog'liqdir element sifatida jamiyat madaniyati va uning ijodiy tamoyili.

3. Shaxsning huquqiy madaniyati shaxsning huquqiy rivojlanish darajasi va xususiyatlarini tavsiflaydi

4. Shaxsning huquqiy madaniyati faoliyatda namoyon bo'ladigan ijobiy huquqiy ongga asoslanadi.

“Aholining huquqiy ongi qanchalik baland bo'lsa mamlakat, uning huquqiy siyosati qanchalik samarali shakllantirilsa, chunki qonunlarni bilish va huquqiy sohadagi fuqarolarning faolligi davlatni rag'batlantiradi zarur huquqiy normalarni qabul qilish, qonunchilikni takomillashtirish».

Talabalarning huquqiy madaniyatini shakllantirish o'quv jarayonida sodir bo'ladi, va sinfdan tashqari ta'lim faoliyati va ijtimoiy o'zaro ta'sir jarayonlarida. Bu xususiyatlar eng asosiy o'rinda turmasada, ammo o'qituvchi faoliyati uchun katta yordam beradi. Bosh va ikkilamchi pedagogik xossalar jamlanib, pedagogning shaxsiyatini aniqlaydi, shu jihatlar kuchi bilan har bir o'qituvchi ajoyib va o'ziga xos shaxs sifatida namoyon bo'ladi. Jamiyat tomonidan qo'yiladigan talablardan eng muhimi o'qituvchining shaxsi va uning kasbi bilan bog'lik xislatlariga qaratilganligidir. Maqolada huquqiy madaniyat shaxs rivojlanishining xususiyatlaridan biri sifatida, uning ijtimoiy hayotining qonunga bo'ysunish darajasida ifodalanadi. Omil sifatida huquqiy madaniyatning ta'siri ko'rsatilgan yuridik faoliyat jarayonida shaxsning xulq-atvorini o'zgartirish va ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqarishga qodir. Shaxsning huquqiy madaniyatida mualliflar qator unsurlar ajratiladi: shaxsning huquqiy ongi; qonunga bo'ysunadigan xatti-harakatlarning odat; shaxsning huquqiy faoliyati, uning mahoratida namoyon bo'ladi va shaxs tomonidan belgilangan maqsadlarga erishishning huquqiy va axloqiy usullaridan samarali foydalanish ko'nikmalari. Talabalarning huquqiy madaniyatini shakllantirish o'quv jarayonida ham, maktabdan tashqari ta'lim faoliyati va ijtimoiy o'zaro ta'sir jarayonlarida ham sodir bo'lishi ko'rsatilgan. Talabalarning huquqiy madaniyatini oshirishga, umumiy kompetensiyalarni rivojlantirishga va o'quvchilarning kompyuter savodxonligini oshirishga yordam beruvchi innovasion “veb-kvest” texnologiyalarining samaradorligini tasdiqlovchi eksperimental ma'lumotlar keltirilgan.

Texnologik tuzilmani o'zgartirish hayot, yangi ma'lumotlarning paydo bo'lishi texnologiyalar, zamonaviy aloqa vositalari qatyon, Internetga kirish imkoniyatiga ega bo'lish kabi talabalarning ko'pchiligi tomonidan nafaqat ijobiy oqibatlariga olib keldi aloqa qulayligi, qabul qilish qulayligi kabi ilmiy ma'lumotlar, shu jumladan fan va texnikaning so'nggi yutuqlari, balki jarayonlarga salbiy ta'sir ko'rsatdi ta'lim va ta'lim.

1. Ta'lim To'g'risida. O'zbekiston Respublikasining Qonuni. – T.: O'zbekiston, 2020.
2. Mirziyoev Sh.M. Buyuk Kelajagimizni Mard Va Olijanob Xalqimiz Bilan Quramiz. –T.:O'zbekiston, 2017.
3. Yusupov D.F. Ta'lim Sifatini Tahlil Qilishning Axborotlashgan Tizimini Yaratishda Sun'iy Neyron To'rlarini Qo'llash// Ilm Sarchashmalari. – Urganch, 2018. - № 2. – B. 73-76.
4. Usmonova Q.S . Boshlangich sinf o'quvchilarida tankidiy fikrlashni shakllantirishda pedagogic-psixologik integratsiya va uzluksizlik.
5. M UALLIM XEM UZLIKSIZ BILIMLENDIRI . 2023/3 .370-375-b <https://lib.cspi.uz/index.php?newsid=7951>
6. Usmonova Q.S. Boshlangich ta'limda Filandiya ta'lim tizimini imkonoyatlari . Mejdunarodnyy nauchnyy jurnal № 4 (100), chast 2 «Nauchnyy impuls» Noyabr, 2022./4. 899-903-b
7. Usmonova Q.S Development of Steam International Assessment Program in Primary Education. CENTRAL ASIAN JOURNAL OF LITERATURE, PHILOSOPHY AND CULTURE. 30th Apr 2023. 242-244
8. Usmonova Qumrinsa Saidaliyevna. Use of Foreign Experiences and World Pedagogy in Elementary Education Teaching. // “Diversity Research: Journal of Analysis and Trends. 2023/8/.s 27-29
9. Usmonova Qumrinsa Saidaliyevna. Fundamentals And System Of Preparing Primary Class Students For Next Types Of Education |. Web of Teachers: Inderscience Research, 2023/12/8. 71-73